

Vjernost slavnim glazbenim tradicijama

Ljubljena djeco!

Rado vam upravljamo svoju riječ, zahvaljujući vam i hvaleći vas što je tako dobrohotno želite prihvatiti. Ta riječ izvire iz poštovanja i osobite sklonosti koju gajimo prema vama, izvire iz razmišljanja i brige koju nam trajno nameće naša pastirska služba, brige za svetu liturgiju koja je »vrhunac i izvor života Crkve« (konstitucija Sacrosanctum Concilium br. 16). Govorimo vam zbog toga što ste nam potrebiti, što se visoki ciljevi vašega pokreta podudaraju s promicanjem vjerskog života zajednice i sjaja bogoštovlja, zbog toga što nam treba obnovljeno Talijansko udruženje svete Cecilije (Associazione Italiana Santa Cecilia). To Udruženje treba da u isto vrijeme bude duboko skladno i inteligentno vjerno slavnim koralnim i glazbenim tradicijama Crkve i mudro otvoreno novim zahtjevima vjerskog kulta koji je uvijek živ i uvijek se obnavlja, zahtjevima posuvremenjenja, djelotvorne i plodne pastoralne liturgike.

Vaša se djelatnost upravo uklapa u značajan trenutak povijesti obnove koju je pokrenuo II vatikanski ekumenski sabor. Već su ubrani dobri plodovi i na području koje se vas najviše tiče. Kršćanski narod, kako u Italiji tako i u drugim zemljama, sve više pjeva na svetim skupovima. Novi tekstovi i nove melodije nakalamljene su na drevno i časno debllo. Izdanci koji mnogo obećavaju prokljali su od daha duhovnog proljeća, daha koji danas na tako osjetan način obavlja i prožima život Crkve.

Otpori i poteškoće u obnovi

Ali nisu izostali ni neki otpori i mnoge poteškoće takvoj obnovi ni u onome što se tiče svete glazbe i liturgijskog pjevanja. S druge strane, ne uspijeva se uvijek sačuvati dužno poštovanje prema drvenoj izvanredno vrijednoj baštini. Novi glazbeni izrazi nisu uvijek usklađeni s veličanstvenom i časnom crkvenom tradicijom koja je toliko vrijedna i kad bismo je promatrali samo s kulturnog stajališta. S jedne se strane uvode skladbe koje jesu jednostavne i svakom dostupne, ali su tako često siromašne nadahnućem i lišene svake izražajne veličine, dok su s druge strane ovdje ondje opažaju nečuvani i presmioni pokušaji pred kojima nipošto ne možemo ostati bez smetnosti i sumnje. Pred vama je, dakle, zadatak da se prihvatite osjetljiva i hitna posla da se sve to razmotri i da se u tome izabire, da se prema potrebi nešto promiče, a nešto ispravlja.

U vršenju takva zadatka nadasve je potrebno ne smetnuti s uma koja je svrha svete glazbe i

liturgijskog pjevanja. Bez toga bio bi uzaludan svaki pokušaj obnove, bez toga bi bilo nemoguće pravilno i svrsishodno upotrebljavati sastavne elemente toga svetog i časnog posla. Ti su elementi, kao što dobro znate, gregorijansko pjevanje, sveta polifonija i moderna glazba, orgulje i drugi glazbeni instrumenti, tekstovi na narodnim jezicima i na latinskom, sveti služitelji oltara, pjevački zborovi i cijela zajednica vjernika, sveto službeno pjevanje i pučko crkveno pjevanje. (Uspoređi konstituciju Sacrosanctum Concilium, poglavlje VI, i Naputak Svete kongregacije obreda o glazbi u svetom bogoslužju iz godine 1967.)

Dovesti dušu u pobožni dodir s Gospodinom

Glazba i pjevanje služe bogoštovlju i njemu su podređeni. Zato uvijek moraju biti dolični, što je moguće manje nedostojni neizmjerne uzvišenosti Božje kojoj se upravljaju i ljudskog duha kojega žele izraziti. Treba da budu sposobni dovesti dušu u pobožan dodir s Gospodinom, potičući i izražavajući osjećaje hvale, prošnje, pomirenja i zahvalnosti, radosti a i boli, ljubavi, povjerenja, mira. Kakve li bogate ljestvice svih mogućih intimnih melodija i najrazličitijih harmonija!

Ako je to bitna svrha svete glazbe, kako bismo mogli prihvatiti načine izražavanja koji su zaista siromašni i banalni, koji se podaju razonodnom shvaćanju estetike, ili su prožeti pretjeranim tehnicizmom? Ti načini izražavanja sigurno su obraz osobitosti našega vremena — nema sumnje da je i to naše vrijeme pozvano da svim svojim izrazima teži prema Bogu — ali ipak ne mogu ući u svetište bez posredovanja izvorne umjetnosti.

Ako u isto vrijeme nije prožeta duhom molitve, dostojanstva i ljepote, glazba — instrumentalna ili vokalna — sama sebi zatvara vrata za pristup na područje svetoga i duhovnoga. Suvremeni se zadatak Crkve u svijetu ističe uzdizanjem i posvećivanjem onoga što je svjetovno, ali i to uzdizanje i posvećivanje ima svoje granice (ne može se baš sve uzdignuti i posvetiti), osobito kad se onome što je svjetovno želi pridati posvećenost koja je vlastita liturgijskom bogoštovlju. Treba li podsjetiti da je Tridentski sabor u disciplinarnom dekretu »O onome što treba održavati i što treba izbjegavati u slavljenju mise« zabranio svaku vrst glazbe »u koju se bilo instrumentom bilo pjevanjem miješa ista lascivno ili nečisto«? Ne može baš sve ono što je izvan hrama (profano) bez razlučivanja prekoračiti prag svetišta.

Izvorna molitvena veličina čovjeka

Ne smije se pomisliti da se sličnim primjedbama želi ograničiti ili umrtviti stvaralačka moć umjetnika skladatelja ili ne manje nadahnutu

moć izvođača, ili da bi se htjelo isključiti glazbene instrumentalne ili vokalne izraze koji su svojstveni naravi i običajima naroda koji su ogojeni u drugim civilizacijama ili u civilizaciji našega Zapada. Svrha svete glazbe, premda u prvom redu stoji u izražavanju i slavljenju Božjeg veličanstva podudara se također sa svečanim potvrđivanjem najizvornije molitvene veličine čovjeka. Zato sve nove glazbene skladbe, koje su bez sumnje pokazuju dar stvaralačke slobode, i koje nose na sebi pečat izvorne umjetnosti, mogu proizlaziti iz vjernog i prosvjetljenog služenja ovim uzvišenim ciljevima. Ali se, s druge strane, u ovoj perspektivi bolje shvaća i više cijeni gregorijansko pjevanje i klasična polifonija, te duhovne i ljudske vrednote prošlosti, kojima bi se teško mogao poreći značaj uvijek suvremene neprolaznosti i neusporediva savršenstva.

Treba se također osvrnuti na posebnu zadaću svetog pjevanja koja je u tome da se udahne veća snaga tekstovima koji se predlažu umu i ukusu vjernika da bi im oživljavali vjeru i raspaljivali pobožnost. (Usporedi: Sv. Pijo X — Među brigama.

Odnos unutarnje riječi i pjesme i riječi izrečene i ispejvane, eto pitanja koja se uklapaju u tako sugestivnu i široku problematiku kontemplacije i liturgije, unutrašnjosti i vanjštine, u službi bogoštovlja. Ta je problematika ukorijenjena u samoj prirodi čovjeka i zato se uvijek iznova javlja u povijesti raznih religijsko kulturnih izražaja, osobito kršćanskih. Sveti Augustin (usporedi: De musica, Conf, 9, 6; 10, 33; Ep. 166, 5, 13; Retract. 1. 11) i sveti Toma — da navedemo samo da ta dva slavna učitelja — nisu bili slijepi pred tom pojavom (usporedi Secunda Secundae, q. 91, art. 2).

»Novo i staro« iz riznice vjere i umjetnosti

Da bi se prebrodile poteškoće i da bi se izbjegla moguća zastranjivanja, trebat će da se prije svega izabere i pripravi — uzimajući iz riznice vjere i umjetnosti »novo i staro« — tekstove koji će biti prikladni ne samo po ozbiljno religioznom i visoko nadahnutom sadržaju nego i po dragocjenom i dostojnom književnom ruhu. Zatim ih treba, uglazbiti i osigurati im prikladnu izvedbu, nastojeći ne samo da ih se ne potamni beskorisnim nagomilavanjem ili suvišnim razvlačenjem, što je možda bilo svojstveno prošlim vremenima, nego također pazeci da ih se ne osiromaši, da ih se — da tako kažemo — unaprijed ne osudi na manjkavost. Tako bi se između »pjevanja« i »onoga što se pjeva« (sv. Augustin, Ispovijesti, X)

ostvarilo ono prikladno i plodno upotpunjavanje koje bolje podiže duh i srce k Bogu.

Najzad ćemo se osvrnuti na zajedničku ulogu pobožnog crkvenog pjevanja, jer ta je zadaća povezana sa socijalnim vidom liturgije, koji se, ne bez razloga, toliko naglašava u naše vrijeme:

Liturgijsko pjevanje zanima Crkvu kao cjelinu, kao »zajedništvo osjećaja« koje se izražava »jednim istim glasom«, (sv. Klement, Pismo Korinćanima, 34, 7), i koje se pjevanjem utvrđuje i osnažuje. Kako dobrotvornim plodovima kršćanske i ljudske solidarnosti, ljubavi i bratstva može uroditi sveta glazba koja na pravi način vrši ovu svoju zadaću! S druge će strane briga za ostvarenje ovih ciljeva zajedništva dovesti do toga da će se isključivati načini izražavanja koji su razumljivi samo upućenima i zato nespojivi s glazbom koja — mora biti »pučka«.

Velika i spasonosna zadaća pred licem Crkve

Ali, pjevanje je također stvar cijele Crkve u njezinoj organiziranosti, i zato treba da izrazi i njezinu bitnu strukturu, koja se uglavnom izražava u hijerarhijskom i zajedničarskom značaju svete liturgije. Budući da u okviru onoga svećeništva koje je zajedničko svim vjernicima Duh dijeli raznolikost svojih darova, evo uz službu cijele zajednice službe pjevačkog zbora, djece i odraslih, evo službe skladatelja i orguljaša, dirigenta, evo vaših službi, ljubljena djeco! I u vezi sa svim tim, kolike uloge treba njegovati, tolike zadaće poticati! Tako će se pjevanje provoditi skladno i uređeno, prema zadatku svakog pojedinca, pokazujući suradnju i usklađenost u istoj službi, da svi zajedno izgrađujemo Crkvu, živi hram, na čast i na slavu Očevu.

To su, ljubljena djeco, uzvišeni ciljevi vašeg poslanja. Htjeli smo se na njima zadržati u ponovnom i obnovljenom razmišljanju, kao na temeljnim kriterijima koji moraju u praksi nadahnuti vaš rad. To nas veseli, ali to je i naša apostolska dužnost.

Uvjereni smo da se nećete oteti čaru kojim ti ciljevi svijetle, snazi kojom oni potiču. I neka vas također prati misao da je vaše poslanje veliko i spasonosno pred licem Crkve, koja pjevanjem izražava i utvrđuje vjeru kršćanskoga naroda, i pred licem svijeta, ovoga našeg suvremenog svijeta, kojemu je toliko potrebno lijepo i neustrahivo svjedočenje o visokim religijskim stvarnostima, o svetinji, o Bogu.

Završavamo s našim apostolskim blagoslovom. Castelgandolfo, 18. rujna 1968.

Pavao VI